Regionledningskontoret
Elisabeth Lidbaum

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2022-02-09

KHN 2021-0028

Klimat- och
hållbarhetsnämnden

Yttrande över Motion 2021:58 av Jens Sjöström m.fl. (S) om kollektivtrafikens betydelse för att klara klimatomställningen

Regionledningskontorets förslag till beslut

Klimat- och hållbarhetsnämnden beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör klimat- och hållbarhetsnämndens yttrande till regionstyrelsen över motion 2021:58 av Jens Sjöström m.fl. (S).

Sammanfattning

Klimat- och hållbarhetsnämnden har av regionstyrelsen beretts möjlighet att yttra sig över motion 2021:58 av Jens Sjöström m.fl. (S). Motionen tar upp transportsektorns mål, möjligheten att nå dessa samt kollektivtrafikens betydelse för att nå målen. Motionärerna föreslår att trafiknämnden ges ett antal uppdrag på området.

Klimatförändringarna påverkar regionen på sätt som innebär att olika åtgärder måste vidtas, något som också pågår och där kommande insatser beslutats om. Motionärerna lyfter dessa utmaningar som grund för motionens förslag. Regionledningskontoret bedömer att en rad åtgärder redan pågår och att det inte finns behov av att ge trafiknämnden ytterligare uppdrag.

Bakgrund

Klimat- och hållbarhetsnämnden har av regionstyrelsen beretts möjlighet att yttra sig över motion 2021:58 av Jens Sjöström m.fl. (S) om kollektivtrafikens betydelse för att klara klimatomställningen. Regionledningskontoret har berett ärendet i samråd med trafikförvaltningen.

Motionen tar upp transportsektorns mål, möjligheten att nå dessa samt kollektivtrafikens betydelse för att nå målen. Motionärerna föreslår att trafiknämnden ges ett antal uppdrag som rör nya mål för kollektivtrafikens

resenärsandel, mål för drivmedelsanvändning, egenproduktion av el, samt en strategi för klimatsmart byggande på trafikområdet.

Klimat- och hållbarhetsnämndens yttrande
Klimatförändringarna påverkar regionen på sätt som innebär att olika åtgärder måste vidtas, något som också pågår och där kommande insatser beslutats om. Motionärerna lyfter dessa utmaningar som grund för motionens förslag. Stockholms län har som storstadsregion särskilda förutsättningar för att bidra till klimatomställningen. Sedan flera år har de direkta växthusgasutsläppen minskat, men Stockholms län behöver fortsätta att vara föregångare i den nödvändiga omställningen mot ett hållbart samhälle. Transportområdet är ett prioriterat område då sektorn i länet står för drygt hälften av växthusgasutsläppen.

Mot bakgrund av ovan och med utgångspunkt i den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) (LS 2015-0084), presenterade Region Stockholm 2019 en klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen (LS 2017-1512). Färdplanen beskriver vad som behöver göras för att nå det långsiktiga klimatmålet i RUFS 2050; att vara en resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp till år 2050. I klimatfärdplanen är transportområdet prioriterat och ett antal åtgärdsområden inom transportområdet identifieras som viktiga för att nå målen. Ansvaret är delat mellan många aktörer och för att genomföra åtgärderna krävs insatser av och samverkan mellan samhällets aktörer. Denna typ av samverkan pågår.

För Region Stockholm är utvecklingen av kollektivtrafiken en betydelsefull del i att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser. Målet i RUFS 2050 är att till 2030 ska kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna öka med fem procentenheter i jämförelse med 2015, dvs från 49 till 54 procent, och minst 70 procent av alla resor inom länet ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik.

När det gäller kollektivtrafikens användning av drivmedel, är denna till stor del omställd till fossilfri drift. Kollektivtrafiken har totalt sett minskat sina koldioxidutsläpp med 57 procent mellan 2011 och 2020 och utsläppen ligger idag på drygt 90 000 ton koldioxidekvivalenter. Andelen förnybara drivmedel uppgick 2020 till 92 procent. Målet för 2024 är minst 97 procent.

Trafiknämnden arbetar aktivt med frågan om klimatvänliga investeringar i den bebyggda miljön i de delar Region Stockholm har detta ansvar. I

Region Stockholms budget för 2022 anges mål för området som tydliggör att; utbyggnadsprojekt inom tunnelbanan ska ha som mål att minska klimatpåverkan med minst 25 procent och att större trafikinvesteringar ska ha som mål i inriktningsfasen att minska klimatpåverkan med minst 15 procent. Regionledningskontoret har också tagit fram en vägledning för begränsad klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprojekt (RS 2017-0837). Vidareutveckling av metoder för att begränsa klimatpåverkan från Region Stockholms bygg- och anläggningsprojekt är prioriterat, vilket kan läsas om i Hållbarhetsstrategi för Region Stockholm (RS 2020-0779).

Mot bakgrund av ovan bedömer regionledningskontoret att en rad åtgärder redan pågår och att det inte finns behov av att ge trafiknämnden ytterligare uppdrag.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Inger Starheim Lagerquist
Tf. Hållbarhetsdirektör

Beslutsunderlag
1. Motion 2021:58

Beslutsexpediering
1. Regionstyrelsen

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2022-02-09

Socialdemokraterna
I STOCKHOLMSREGIONEN

MOTION
2021-09-14

Motion av Jens Sjöström (S) m.fl. angående kollektivtrafikens betydelse för att klara klimatomställningen

Transportsektorn står för en tredjedel av de totala utsläppen i Sverige. Transportsektorns klimatmål innebär att utsläppen ska minska med 70 procent till år 2030, jämfört med år 2010. För att nå målet måste utsläppen minska fortare än de hittills har gjort. Här kan Stockholmsregionen och kollektivtrafiken göra stor skillnad. Om man arbetar målinriktat och effektivt. En robust, klimatvänlig kollektivtrafik kommer bidra till tillväxt och utveckling i hela Stockholmsregionen. Trafiken måste även rustas mot och ha beredskap för att hantera negativa effekter av klimatförändringarna.

En viktig faktor i det arbetet är kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna.

Idag saknar målet för kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna i stockholmsregionen koppling till de transportpolitiska målen för regionen, Sverige och i förlängningen Parisavtalet. Det innebär att även om vi når Regionens mål som slås fast i RUFS 2050 så betyder inte det per automatik att vi tar vår del av ansvaret. Det rimliga vore istället att räkna baklänges och komma fram till hur stor resenärsandel kollektivtrafiken behöver ha för att leva upp till sin del av ansvaret för att nå gällande klimatmål.

Helt bortsett från att de mål vi har satta för resenärsandelen är för låga så går även resandeutvecklingen åt fel håll. Redan innan pandemin förlorade kollektivtrafiken resenärsandelar till biltrafiken. Efter pandemin kommer det inte att bli enklare att vinna över nya och gamla resenärer om ingenting förändras. Det är både en utmaning men också en stor möjlighet att återstarta samhället bättre än det var innan.

Ett av de bästa sätten för trafiknämnden att förbättra klimatet och miljön är att fler väljer kollektivtrafik istället för att använda personbil. Det övergripande målet för socialdemokraterna i trafiknämnden är att öka andelen som reser kollektivt. För att lyckas behöver vi identifiera vilka grupper som idag inte använder kollektivtrafiken och vid vilka tider samt till vilka områden man inte använder kollektivtrafik. När vi förstår varför kan vi sätta in riktade insatser för att åtgärda de orsaker som gör att vissa väljer bort kollektivt resande.

Samtidigt räcker det inte med att enbart öka kollektivtrafikens resenärsandel. Även kollektivtrafikens egen klimatpåverkan måste minska. Det handlar dels om fordonens utsläpp under drift; om bussarnas drivmedel, ursprunget till elen som driver tunnelbanan och båtflottans utsläpp. Båtflottan är en särskilt stor utsläppsbov och här behöver mycket mer göras. Men det handlar även om klimatpåverkan under tillverkning i ett livscykelperspektiv.

När det kommer till kollektivtrafikens infrastrukturinvesteringar kan mycket göras. Kunskapen om klimatsmart byggande har ökat senaste åren och allt fler kommuner tar fram träbyggnadsstrategier för att minska klimatpåverkan i byggprojekt. Trafiknämndens infrastrukturinvesteringar ställer ofta höga krav på hållfasthet men vissa byggnader kan med största säkerhet byggas i trä.

Slutligen anser vi även att Region Stockholm måste undersöka möjligheten att producera egen el i större omfattning. Vi äger stora fastighetsbestånd som man kan montera solceller på och även om detta inte kommer täcka upp elbehovet som tunnelbanan har, eller det ökande behovet av el till elbussar kommer Regionen att gå plus på affären samtidigt som man minskar behovet av att köpa in el från marknaden.

Kollektivtrafiken måste dels vara attraktiv för att öka resenärsandelen gentemot biltrafiken men också själv leva upp till hårda miljökrav om fossilfri och i fler fall emissionsfri drift. Vi behöver arbeta smartare. Det behövs både högre mål men även mer handling.

Därför föreslår vi regionfullmäktige besluta:

att trafiknämnden ges i uppdrag att föreslå regionfullmäktige nya mål för kollektivtrafikens resenärsandel av de motoriserade resorna som är direkt kopplade till vad som krävs för att leva upp till gällande klimatmål.

att samt ta fram motsvarande mål gällande drivmedel. Inklusive en färdplan med tidsangivelser för emissionsfri drift.

att trafiknämnden ges i uppdrag att ta fram ett förslag till investeringsplan för genomförande av egenproduktion av el som inkluderar prognoser för produktion, utbyggnadsmöjligheter och tidsplan för investeringar.

att trafiknämnden ges i uppdrag att ta fram en strategi för klimatsmart byggande på trafikområdet som inkluderar möjligheten att bygga i trä där så är möjligt.

Jens Sjöström (S)

Elof Hansjons (S)

Bawer Kewir (S)

Sven-Inge Nylund (S)

Susanne Lund (S)

Ayla Eftekhari (S)

Solveig Holmgren (S)